

بررسی تاثیر راهپیمایی اربعین حسینی در ترویج فرهنگ حسینی و تمدن شیعی

عباس اکوانی

کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد واحد اهواز، واحد علوم تحقیقات

abasakva354@gmail.com

ارسال: آبان ماه ۹۹ پذیرش: آذر ماه ۹۹

چکیده

هدف از انجام این پژوهش تاثیر برگذاری راهپیمایی اربعین حسینی در ترویج فرهنگ حسینی و فرهنگ شیعی در ایران و جهان بوده است. در این تحقیق نوع پژوهش روش توصیفی - تحلیلی بر مبنای مطالعات کتابخانه ای - اسنادی و مقالات موجود در سایت های معتبر بوده است. در این مقاله سعی شده ابتدا به پیشینه و تاریخچه اربعین حسینی از نظر مورخان و بزرگان شیعه پرداخته شود و سپس به سوالات اصلی تحقیق که برسی راهپیمایی اربعین حسینی و تاثیر ترویج فرهنگ حسینی و فرهنگ تمدن شیعی اسلامی می باشد پاسخ داده شود و سپس با بررسی مسایل مختلف تاثیر گذار بر این مراسم عظیم و اجتماع جهانی بتوانیم آثار و برکات این راهپیمایی بزرگ را در مقابل تبلیغات غربی و غربگرایی به صورت واضح در جهان اسلام علل خصوص تشیع ببینیم. این راهپیمایی عظیم علاوه بر ترویج فرهنگ حسینی که شامل فرهنگ ایثار و شهادت، که بعنوان والاترین ارزش های انسانی دین اسلام مد نظر بوده و هست و فرهنگ استغنا (آزادی و آزادگی)، فرهنگ اتحاد و وحدت، فرهنگ مبارزه با ظلم و ظالم، فرهنگ طاغوت ستیزی، فرهنگ ایثار و صبر برد باری در مقابل تمام دشمنان تشیع و اسلام را یاد آور شود. که تمام این مجموعه فرهنگ های خاص در دنیا نشان فرهنگ شیعی و اسلامی می باشد.

کلید واژه: راهپیمایی اربعین، فرهنگ شیعی، فرهنگ حسینی، اجتماع جهانی، تمدن شیعی اسلامی، اربعین حسینی.

۱- مقدمه

با توجه به شرایط خاص جهانی که ارزش ها و فرهنگ مدرنیته، فرهنگ غالب جهان امروز گردیده است و اینکه غرب با ابزار های مختلف خود به دنبال جهانی کردن فرهنگ و تمدن خود است. حال ما باید به این فکر باشیم که چگونه میتوانیم فرهنگ و تمدن شیعی یا اسلام را جهانی کنیم که یکی از ابزار ها وظرفیت های بلقوه این فرهنگ اجتماع جهانی راهپیمایی اربعین حسینی می باشد. پیاده روی اربعین یک اقدام نمادین و تاریخی است که جهت باز زنده سازی و یا آوری پیام شهدای کربلا همه ساله در چهلم شهادت امام سوم شیعیان، در مسیر های مشخص به سمت کربلا صورت میگیرد. که به نوشته تاریخ نویسان شیعه اولین زیارت را در این روز یکی از اصحاب پیامبر به نام جابر بن عبدالله انصاری انجام داده است. از آن پس بود که راهپیمایی اربعین به عنوان یکی از مناسک و آیین های گرامیداشت قیام امام حسین (ع) در بیستم ماه سفر چهل روز بعد از واقعه عاشورا قرار گرفت.

در این تحقیق سعی بر آن شده است به روش توصیفی - تحلیلی و بر مبنای مطالعات کتابخانه ای - اسنادی و استفاده از مقالات موجود در سایت های معتبر، در تحلیل و احیای مراسم اربعین حسینی به عنوان یک جریان هویتی و اتحادی شیعی که در سال های

اخیر به نظم و امنیت فوقالعاده ای در برابر تمام جهانیان همراه شده پردازد و سپس جایگاه این اجتماع جهانی را در ترویج فرهنگ حسینی و فرهنگ تمدن شیعی اسلامی پردازد.

۲- بیان مساله

فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان والاترین ارزش های انسانی در دین مبین اسلام مدنظر بوده و همواره بر آن تاکید شده است. این فرهنگ در عرصه های مختلف دارای جایگاه، آثار و نتایج گسترده ای در مکتب حماسی اسلام دارد حماسه کربلا و نهضت عاشورا عرصه جاودانه ترین و موثرترین شهادت طلبی ها در طول تاریخ و اوج تجلی فرهنگ ایثار و شهادت به شمار می رود. لذا شناخت نهضت عاشورا در ابعاد مختلف می تواند زمینه شناخت فرهنگ ایثار و شهادت را در آموزه های دینی فراهم نماید. به سبب یکپارچگی جهان تشیع که جلوه حقیقی و عینی آن در بیستم ماه صفر هر سال قمری با جلال و شکوه هر چه تمامتر رخ نشان می دهد، پیامدها و آثار سیاسی مثبت فراوانی را برای دولت های محور اربعین حسینی در بر خواهد داشت. این درآمد سیاسی همگام و همسو با حفظ امنیت، بعنوان یکی از مولفه های حیاتی حکومت ها، قابل بررسی و تدقیق است و یا اینکه مشروعیت مضاعف برای دولت ها و مهمتر آنکه اربعین حسینی حول محور شیعی، نوعی اقتدار روزافزون و توأم با امنیت را برای دول شیعی به همراه خواهد داشت؛ بطوریکه نگاره های مذهبی آن توان و نیروی متمرکزی را بمنظور اتحاد بیش از پیش شیعیان در مقابل دشمنان فراهم می آورد.

۳- سوالات تحقیق

- ۳-۱ آیا بین راهپیمایی اربعین حسینی و ترویج فرهنگ حسینی در بین مسلمانان رابطه معنا داری وجود دارد؟
 ۳-۲ آیا راهپیمایی اربعین حسینی و ترویج فرهنگ تمدن شیعی رابطه معنا داری وجود دارد؟

۴- فرضیات تحقیق

- ۴-۱ چنین به نظر میرسد بین راهپیمایی اربعین حسینی به جهت ترویج فرهنگ حسینی در بین مسلمانان رابطه معنا داری وجود دارد
 ۴-۲ چنین به نظر میرسد بین راهپیمایی اربعین حسینی و ترویج فرهنگ تمدن شیعی رابطه معنا داری در بین مسلمانان وجود دارد

۵- اولین زائر

از عطیه روایت شده است که در روز اربعین، با جابر بن عبدالله انصاری به زیارت قبر امام حسین رفتیم. وقتی به کربلا رسیدیم جابر در نفرات غسل کرده و لباس های پاکیزه ای که همراه داشته بر تن نمود او به سر بدن خود عطر مالید و پای خود را برهنه کرد و به زیارت امام حسین رفت و بر سر قبر حضرت رفت و گفت "دست مرا بر قبر گذار" چون دستش به قبر رسید بیهوش شد و وقتی به هوش آمد سه بار گفت "یا حسین" سپس گفت: آیا دوست جواب دوست را نمیدهد؟ چگونه جواب بدهی در حالی که سرت را از بدن جدا کرده اندو گفت: "سوگند بخدا که مانیز در آنجا حضور داشتیم" من گفتم چگونه؟ در حالی که شمشیر نزدیم و این گروه، میان سر و بدنشان جدایی افتاده و اولادشان اسیر شده و ما؟ جابر گفت: «از رسول خدا شنیدم که هر که گروهی را دوست دارد با آنان مشهور میشود و هر که عمل مردمی را دوست داشته باشد در عمل ایشان شریک شود همانا دوست ایشان به بهشت بازگشت نماید و دشمن ایشان به دوزخ بازگردد» [۱].

۶- دیدار اهل بیت از شهدای کربلا در روز اربعین

سید بن طاووس در کتاب مقتل خود به نام لهوف آورده است: زمانی که اهل بیت حضرت سید الشهداء از شام به مدینه بر می گشتند، در عراق از کاروان دار خواستند که آنها را از راه کربلا ببرد. چون بر تربت پاگ امام حسین رسیدند، جابر بن عبدالله را با گروهی از طایفه بنی هاشم و مردانی از آل پیغمبر (ص) دیدند که به زیارت حضرت آمدند. آنان شروع به عزاداری و نوحه سرایی کردند. زنان قبایل عرب نیز که در آن اطراف بودند جمع شده و عزاداری کردند. کاروانیان سپس از آنجا به سوی مدینه حرکت کردند [۲].

راه پیمایی اربعین حسینی به عنوان یکی از مناسک و آئین های گرامیداشت قیام امام حسین (ع) در سالروز واقعه عاشورا است. قیامی که نماد مبارزه بر علیه ظلم ظالم است و عدم سازش و مماشات و محافظه کاری سیاسی را به عنوان یک پیام اصلی در حفظ کبان اسلام همیشه و همواره به مسلمانان گوشزد می نماید. همه ساله در چهلمین روز سالروز واقعه عاشورا، مراسم اربعین حسینی به عنوان یکی از چند نماد انسان مومن گرامی داشته می شود. در ایران و کشور های اسلامی، این مناسک و آئین های مذهبی با برپایی اقامه عزا، مراسم نوحه، سینه زنی و سخنرانی یاد آوری می شود. در کشور های همسایه مسلمان یعنی عراق، بدلیل قرار گرفتن مرقد مطهر امام حسین ع و یارانش در کربلا، اقامه عزا با راهپیمایی از اقصی نقاط عراق به کربلا همراه بوده است. مردم مسلمان ایران نیز با پایان یافتن جنگ تحمیلی و گشایش در روابط بین فرهنگی خود با کشور همسایه، از ظرفیت زیارت امام حسین (ع) در کربلا در موسم اربعین استفاده نموده است و بعنوان یک باور فرهنگی و با اعتقاد به پیمودن مسیر رشد در پرتو توجیحات امام مسلمین، از طی طریق فیزیکی و پیاده از نجف به کربلا به عنوان نماد حرکت در مسیر رشد، بهره گیری نموده است. توجه به پیام عاشورا، گسترش روح ایثار و از خود گذشتگی به همراه تقویت روحیه برادری و اتحاد مسلمین با راهپیمایی اربعین تقویت و گسترش پیدا نموده و زمینه ساز فرهنگ اتحاد و انسجام برادری در تشکیل امت واحده اسلامی خواهد بود [۳].

۸- فرازی از زیارت اربعین

صفوان بن مهران جمال میگوید: مولایم حضرت صادق (ع) زیارت اربعین را به من آموخت و فرمود در روز اربعین جدم حسین (ع) را چنین زیارت کن: «السلام علی ولی الله وحبیبه» [۴] و در بخشی از آن زیارت که به مضامین عالی عرفانی و معنوی بیان شده است چنین میخوانیم «و بذل مهجته فیک لیستنقذ عبادک من الجهاله و حیره الضلاله» [۵] خداوند! من شهادت میدهم که حضرت حسین (ع) جان را در راه تو تقدیم کرد تا بندگان تو را از جهالت و بی خبری رها سازد و از حیرت و سرگردانی و گمراهی نجات دهد.

۹- اربعین در فرهنگ اهل بیت

واژه «اربعین» در متون دینی و مجموعه های حدیثی، از ارزش والایی برخوردار است. آثار حفظ چهل حدیث، دعای عهد در چهل صبح، کمال عقل در چهل سالگی، دعا برای چهل مومن، شهادت چهل مومن برای میت، برگزاری عبادت در چهل چهارشنبه برای دیدار حضرت توی عصر بعثت بیشتر پیامبران در چهل سالگی، از جمله مواردی است که ارزش و جایگاه این اصطلاح اسلامی عرفانی را مشخص می سازد. «اربعین» از اصطلاحات رایجی است که در متون اسلامی، کاربرد زیادی دارد: مثلاً در برخی از روایات به عنوان نماد کمال، حدی برای تصفیه باطن و... قلمداد شده است [۶].

۱۰- فرهنگ اربعین حسینی

فرهنگ اربعین حسینی در بطن خود دارای ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و بسیاری موارد دیگر می باشد که تحقیق در این زمینه نیازمند به تحقیقات جامع می باشد اما به طور کلی مولفه های اصلی فرهنگ و تعالیم اربعین حسینی عبارتند از:

۱-۱۰- فرهنگ شهادت

۲-۱۰- فرهنگ مبارزه مستمر حق و باطل

۳-۱۰- فرهنگ طاغوت ستیزی و طاغوت زدایی

۴-۱۰- اصل پیروی از رضای خدا و مصالح مسلمین

۵-۱۰- فرهنگ پیشگیری از جرم و فساد قبل از وقوع آن در فرهنگ نظارت عمومی و امر به معروف و نهی از منکر [۷]

فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان والاترین ارزش های انسانی در دین مبین اسلام مدنظر بوده و همواره بر آن تاکید شده است. این فرهنگ در عرصه های مختلف دارای جایگاه، آثار و نتایج گسترده ای در مکتب حماسی اسلام دارد حماسه کربلا و نهضت عاشورا عرصه جاودانه ترین و موثرترین شهادت طلبی ها در طول تاریخ و اوج تجلی فرهنگ ایثار و شهادت به شمار می رود. لذا شناخت نهضت عاشورا در ابعاد مختلف می تواند زمینه شناخت فرهنگ ایثار و شهادت را در آموزه های دینی فراهم نماید. بر این اساس در این جستار علمی با روشی تحلیلی-پژوهشی سعی شده است با مراجعه به منابع مرتبط، ضمن بیان کلیاتی در خصوص فرهنگ ایثار و شهادت، انگیزش انقلاب حسینی را از منظرگاه آموزه های دینی اسلام مورد بررسی قرار دهیم. مطالعه و تحلیل الگوهای ایثار و شهادت در فرهنگ اسلامی باعث احیای ارزش های متعالی فرهنگی در فضای جامعه شده و تقویت روحیه وحدت و خودباوری ارزش های فرهنگی-اسلامی را در پی دارد این درآمد سیاسی همگام و همسو با حفظ امنیت، بعنوان یکی از مولفه های حیاتی حکومت ها، قابل بررسی و تدقیق است و یا اینکه مشروعیت مضاعف برای دولت ها و مهمتر آنکه اربعین حسینی حول محور شیعی، نوعی اقتدار روزافزون و توأم با امنیت را برای دول شیعی به همراه خواهد داشت؛ بطوریکه نگاره های مذهبی آن توان و نیروی متمرکزی را بمنظور اتحاد بیش از پیش شیعیان در مقابل دشمنان فراهم می آورد.

۱۲- حماسه حسینی

حسین ابن علی در سخنان و خطبه های خودش آنجا که از امر به معروف و نهی از منکر صحبت می کند همواره صحبتش این است «وَعَلَى الْإِسْلَامِ السَّلَامَ أَذْ قَدْ بَلَّيْتَ الْأُمَّةَ بَرَاعَ مِثْلُ يَزِيدٍ»، «إِنِّي لَمْ أَخْرُجْ أَشْرًا وَلَا بَطْرًا وَلَا مُفْسِدًا وَلَا ظَالِمًا وَأَنَا خُرْجْتُ لِطَلَبِ الْأَصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدِي» [۸] بعد از بیست سی سال که این حرفها فراموش شده بود، حسین بن علی به نام یک نفر مصلح و اصلاح طلب که باید در امت اسلام اصلاح ایجاد کرد قیام کرد و به مردم عشق ایده ال داد. رکن اول حماسه زنده شدن یک قوم همین است. ملتی شخصیت دارد که حس استغنا و بی نیازی در او باشد. اینهاست درسهای آموزنده ای که از قیام حسین بن علی باید آموخت. او حس استغنا و بی نیازی به مردم داد. روزی که میخواست از مکه حرکت کند، یگ ذره قیام خودش را مشروط نمیکند و این طور می فرماید «حُطَّ أَلَمْتُ عَلَيَّ وَالِدَادِم» و در آخر خطبه می فرماید «فَمَنْ كَانَ فِينَا بِأَذِلًّا مِهْجَتَهُ مُوْطِنًا عَلَيَّ لِقَاءِ اللَّهِ نَفْسَهُ، فَلْيِرْ حَلِّ مَعَنَا فَأَنِّي رَاحِلٌ مُصِيبًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى» [۹] من فردا صبح حرکت میکنم، هر کس که آماده جانبازی است و حاضر است خون قلب خودش را در راه ما بریزد و تصمیم به ملاقات حق گرفته است، فردا صبح حرکت کند که من رفتهم. دیگر بیش از این حرفی نیست. این مقدار استغنا قطعاً در دنیا نظیر ندارد. از این بالاتر شب عاشورا است که اصحاب و اهل بیت را جمع می کند و از آنها تمجید و تشکر می کند بعد به آنها میگوید: بدانید از همه شما متشکر و ممنونم، ولی بدانید که دشمنان با شما کاری ندارند و اگر بخواهید بروید مانع شما نمیشوند من هم از نظر شخص خودم که با من بیعت کرده اید بیعت خودم را از دوش شما برداشتم و محظور بیعت هم با من ندارید، هر کس میخواست برود آزاد است. حسین (ع) از اهل بیت و اصحابی که درباره آنها گفته است که اهل بیتهی بهتر و با وفاتر از اینها سراغ ندارم، این مقدار استغنا نشان میدهد و هرگز سخنانی از این قبیل که من تنها نگذارید، من غریبم، مظلومم، بیچاره ام، نمیگوید. البته تکلیف دین خدا را بر نمیدارد؛ لذا با افرادی که اتمام حجت میکرد، اگر در آنها تمایل به ماندن نمی دید به آنها می گفت از این صحنه دور بشوید زیرا من نمیخواهم شما به عذاب الهی گرفتار شوید، چون اگر از گسی استمداد کنم و او صدای استمداد مرا بشنود مرا مدد نکند، خداوند او را به عذاب جهنم مبتلا خواهد کرد. این درس استغنا درس کوچکی نبود همین استغنا بود که بعد ها روحیه استغنا به جود آورد و چقدر قیامها و نهضت ها به وجود آمد حسین بن علی درس غیرت به مردم داد درس تحمل و بردباری به مردم داد، درس تحمل شداید و سختی ها به مردم داد. اینها برای ملت مسلمان درس های بسیار بزرگی بود. پس اینکه میگویند حسین بن علی چه کرد چطور شد که دین اسلام زنده شد، جوابش همین است که حسین بن علی روح تازه دمید، خونهارا به جوش آورد، غیرتها را تحریک کرد، عشق ایدهاال به مردم داد، حس استغنا در مردم به وجود آورد، درس صبر تحمل بردباری و مقاومت و ایستادگی در مقابل شدایده به مردم داد، ترس را ریخت؛ همان مردمی که تا آن مقدار میترسیدند، تبدیل به یک عده مردم

شجاع و دلاور شدند [۱۰] اینکه من تاکید میکنم که حماسه حسینی و حادثه کربلا و عاشورا باید بیشتر از این جنبه مورد اشتداد ما قرار بگیرد، به خاطر همین درسهای بزرگی است که این قیام می تواند به ما بیاموزد. من مخالف رثا و مرثیه نیستم، ولی میگویم این رثا و مرثیه باید به شکلی باشد که در عین حال آن حس قهرمانی حسینی را در وجود ما تحریک و احیا کند. حسین بن علی یک سوژه بزرگ اجتماعی است. حسین بن علی در آن زمان یک سوژه بزرگ بود؛ هر کسی که میخواست در مقابل ظلم قیام کند، شعارش «یا لثارات الحسین» بود [۱۱] امروز هم حسین بن علی یک سوژه بزرگ است، سوژه ای برای امر به معروف و نهی از منکر، برای اقامه نماز، برای زنده کردن اسلام، برای اینکه احساسات و عواطف عالیه اسلامی در وجود ما احیا بشود [۱۲].

۱۳- دو صفحه تاریخچه کربلا

حادثه عاشورا و تاریخچه کربلا دو صفحه دارد: یک صفحه، سفید و نورانی یک صفحه تاریک، سیاه و ظلمانی که هر دو صفحه اش یا بی نظیر است یا کم نظیر. اما صفحه سیاه و تاریکش از آن نظر سیاه و تاریک است که در آن فقط جنایت بی نظیر و یا کم نظیر می بینیم. یک وقت حساب کردم و ظاهرا حدود بیست یک نوع پستی و لثامت در این جنایت دیدم، و خیال هم نمیکنم در دنیا چنین جنایتی پیدا بشود که تا این اندازه تنوع داشته باشد [۱۳].

۱۴- دلالت گفتمانی راه پیمایی اربعین حسینی

با نظریه گفتمان با طرح دال های محوری یا مرکزی و نیز دال های شناور به تبیین نقاط کانونی و پیرامونی می پردازند در گفتمان اسلام انقلابی (گفتمان حسینی) دال مرکزی هویت اسلامی و انقلابی است. گفتمان اصولگرایی شیعی، همان بان گفتمان اخراجی گفتمان حسینی است. دال مبارزه با گسترش ظلم و گسترش عدالت نیز به عنوان دال مرکزی تمدن ساز گفتمان اسلامی انقلابی و دال مرکزی گفتمان اصولگرایی با کاشفیت از اشاعه تمدنی انقلاب اسلامی، قابلیت و ظرفیت اشاعه و بسط یابندگی گفتمان حسینی را در سطوح ملی، و منطقه ای و جهانی نمایندگی میکند. طراحی قابلیت های راهبردی در عرصه تمدنی با توجه به خصوصیات تمدن و ویژگی های اشاعه تمدنی انقلاب نسبت وثیق آنبا فرهنگ و درک ساز کار های پویایی بخش فرهنگ و نیز قابلیت نظام سازیدر عرصه های اجتماعی قابل حصول است و با توجه به عناصر و عوامل استیلا بخش (هژمونیک ساز) ظرفیت و قابلیت برنامہ ریزی هوشمندانه و دیرپا پیدا می نماید.

تحلیل گفتمان در بیان تکوین و توسعه گفتمان اسلام انقلابی (گفتمان حسینی) و به عبارت دیگر گفتمان اصول گرایی شیعی در ایران معتقد است که این گفتمان به واسطه غیرت سازی و به صورت گفتمانی و بینامتنی تکوین یافته، هژمونیک شده و قابلیت راهبری در عرصه تمدن سازی آن را ماحصل نقش عوامل سیاسی و فرهنگی، رویه های طرد و برجسته سازی، دسترسی و اعتبار این گفتمان میداند. اصولگرایی شیعی پدیده ای فرهنگی و اندیشه ای است و وجهه غالب آنها دانش، اندیشه و نظام های فکری است. به همان اعتبار که یکی از عناصر مهم تشکیل دهنده فرهنگ، نظام دانش و اندیشه است و با گسترش ارتباطات بین فرهنگی همچو شرکت در راه پیمایی اربعین حسینی و نکو داشت و بیعت با چهره شاص مبارزه با ظلم و بی عدالتی (امام حسین ع) پیام پیروزی و غلبه خون بر شمشیر به دنیا مخابره میگردد.

گفتمان اسلام انقلابی بواسطه ینفی توسط گفتمان مسلط و سایر گفتمان ها و نقش شبکه های ارتباطی و تبلیغاتی و عاملان سیاسی پس از مفصل بندی مجدد قابلیت در دسترس قرار گیری را پیدا نموده و به دلیل اقناع مردم و هماهنگی با خواست آنها و مخالفت جدی با گفتمان در حال از جا گنده شدگی، توانسته و میتواند، اعتبار کسب کند و ظرفیت های درونی خود را آزاد نموده و توسعه ببخشد. این گفتمان با تمایز بین موقعت سوژه ای و عاملیت سیاسی در تبیین اصولگرایی شیعی، بین جبر و اختیار و سطوح خرد و کلان تلفیق ایجاد نموده است.

همچنین، در نظریه گفتمان با یک اثبات و یک نفی مواجه ایم؛ یعنی هر گفتمان، در عین اثبات خودش موارد دیگری را نفی میکند؛ به عبارت دیگر نظریه گفتمان هویت ساز است و در مقام اثبات هویت خود در صدد نفی دیگری خودش برمی آید و این گونه است که دیگری ساز میشود. از این نظر امام خمینی ضمن اثبات گفتمان انقلاب اسلامی در مقام نفی وضع موجود جهان بود یعنی با نظم حاکم

بر آن (یعنی نظم دوقطبی) مخالفت میکرد؛ از همین رو شعار نه شرقی و نه غربی را مطرح نمود. منظور از این شعار اثبات جمهوری اسلامی بود و نشان میداد که ایشان سوسیالیسم (شرق) و لیبرالیسم (غرب) را معارض گفتمان انقلاب اسلامی و دیگری گفتمان انقلاب اسلامی می دانست و برای انقلاب اسلامی هویتی مستقل قائل بود. امام (ره) با ادبیاتی که به کار گرفت و نیز تلقی انقلاب اسلامی به انقلاب مستضعفان و پابرهنگان در مقابل مستکبران نه تنها نظریه دموکراسی لیبرال، بلکه نظریه سوسیالیسم را نیز نفی کرد. از دیدگاه ایشان اسلام سیاسی، با محوریت نظریه ولایت فقیه، نیازهای امروز انسان را برطرف می کند.

با گذشت زمان نیز بسیاری از پیش بینی های امام خمینی تحقق یافت و نظام دوقطبی فرو پاشید؛ اتحاد جماهیر شوروی ده سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی فرو ریخت و نظام سرمایه داری یا همان لیبرالیسم و مهمترین رکن آن، یعنی سکولاریسم، نیز هم اکنون روبه افول است. صهیونیسم را گفتمانی جدا از گفتمان دموکراسی لیبرال به شمار نمی آورند، بلکه زیر مجموعه همان گفتمان مدرنیته و دموکراسی لیبرال قرار میگیرد. این ساله سابقه ای تاریخی دارد که از نقد سنت آغاز، و به نفی سنت و پروتستانیسم منتهی شد. از درون پروتستانیسم، هم دموکراسی لیبرال، لیبرالیسم و سکولاریسم سر بر آورد؛ بنا بر این مسیحیت و صهیونیسم همگی در درون گفتمان مدرنیته و لیبرالیسم مطرح میشوند. این گفتمان هنوز رونق دارد، و رقیب جدی گفتمان انقلاب اسلامی است و هر دو گفتمان در حال زور آزمایی با هم هستند. اما در کل طی سه دهه گذشته پیشروی ها بیشتر مربوط به اسلام انقلابی بوده است.

انقلاب اسلامی بر دو پایه مهم قرار دارد که عامل پیروزی و تداوم آن است؛ یکی از آنها مکتب عاشورا و نهضت حسینی است که منشا همه انقلاب های آزادخواه است؛ زیرا این نهضت از پیروزی خون بر شمشیر حکایت میکند و رمز پیروزی انقلاب اسلامی و مقاومت چهل ساله جمهوری اسلامی ایران در مقابل همه کانون های قدرت و ثروت است. اما اعتقاد به مهدویت پایه مهم دیگر انقلاب اسلامی به شمار میرود که تداوم بخش آن است و راه پیمایی اربعین حسینی با جهانی سازی فلسفه قیام امام حسین (ع) نقطه اتصال این دو عامل به یکدیگر در صحنه معادلات و ارتباطات بین فرهنگی و جهانی است [۱۴]

۱۵- یافته ها

جدول شماره ۲- یافته ها

ردیف	موضوع	توضیحات
۱	فرهنگ ایثار و شهادت	نمونه بارز جوانان و شهیدان مدافع حرم حضرت زینب
۲	فرهنگ استغنا	فرهنگ آزادی و آزادی که چند سال اخیر در کشورهای مسلمان مثل مصر، لیبی و... به راه افتاده و در حال گسترش میباشد
۳	فرهنگ طاغوت ستیزی	مقابله در مقابل طاغوتیان زمانه با توجه به اعتقادات و جودی شیعیان و یادآوری طاغوت ستیزی
۴	فرهنگ صبر بردباری	-
۵	فرهنگ غرب ستیزی	نمایشی عظیم در مقابل تمدن غرب و غربگرایی
۶	محور جمهوری اسلامس ایران مقاومت در برابر زورگویان زمان	اتحاد همبستگی ملت ایران در مقابل حکومت های غربی و مقاومت دولت و ملت
۷	اتحاد مسلمانان علل خصوص شیعیان کل جهان	تجمع حدا اکثری شیعیان در این روز مهم
۸	نمایش از خود گذشتگی و بخشش	کنار گذاشتن تمام کار و زندگی در ایام اربعین و ویا زائر بودن و یا خدمت به زائران
۹	ترغیب جوانان و نوجوانان آشنایی با ائمه (ع) و تشیع	حضور حدا اکثری جوانان در مسیر پیاده روی کربلا
۱۰	گفتمان سیاسی	گفتمان حسینی یا گفتمان اصولگرایی شیعی در ایران اسلامی
۱۱	نمایش مهمان نوازی و مهمان پذیری شیعیان	مهمان نوازی ایام اربعین در کشور ایران و شیعیان کشور عراق در مسیر کربلا
۱۲	اجتماع جهانی	بزرگترین اجتماع در کل جهان در برابر دشمنان اسلام

به گفته مورخان و تاریخ شناسان یکی دلایل اربعین حسینی بر می گردد به زیارت اولین زائر که در روز اربعین به زیارت قبر مبارک امام حسین (ع) رفتند و این شخص که از اصحاب نزدیک پیامبر به نام جابر بن عبدالله انصاری و همراهاانش بوده و پس از آن در همان روز در حالی که کاروان اسرای اهل بیت امام حسین (ع) را از شام به مدینه انتقال میدادند بر سر مزار شهدای والا مقام آمدند و شروع به نوحه سرایی و عزاداری کردند که در آن اطراف هم زنان و مردان قبایل عرب جمع شدند و عزاداری کردند که از آن پس سالانه اربعین امام حسین (ع) به صورت مداوم حتی در زمان حکومت بنی امیه و بنی عباس نیز ادامه داشت و پس از آن شیعیان عراق سالانه اربعین را نیز گرامی داشتند تا به امروز. در زمان حکومت صدام این راهپیمایی از کشور های اسلام و شیعیان کمرنگ تر شده بود تا اینکه سالهای بعد از حکومت صدام اولین کشور پیشرو در راهپیمایی اربعین حسینی ایران اسلامی بود که توانست این واقعه عظیم را دوباره باز افریند و به طوری که در سال ۱۳۹۲ حدود ۱۵ میلیون نفر، ۱۳۹۳ حدود ۲۰ میلیون نفر و ۱۳۹۴ حدود ۲۵ میلیون نفر و هر ساله آمار بالاتری را تا به امروز داشته است. تا شیعیان بتوانند هم به هت ترویج فرهنگ حسینی و فرهنگ شیعی و اصالت تمدن شیعه و اسلام را به تمام دنیا نشان دهند. فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان ولاترین ارزش های انسانی در دین مبین اسلام د نظر بوده است و همواره بر آن تاکید شده. حماسه کربلا و نهضت عاشورا عرصه جودانه ترین موثر ترین شهادت طلبی ها در طول تاریخ و اوج تجلی فرهنگ ایثار و شهادت به شمار می رود که به سبب یگپارچگی جهان تشع که جلوه حقیقی و عینی آن در بیستم ماه صفر هر سال قمری با جلال و شکوه هرچه تمام تر رخ نشان میدهد و پیامد ها و آثار مثبت فراوانی را برای دولت ها به خصوص شیعیان محور اربعین حسینی در بر خواهد داشت. این راهپیمایی قیامی است که نماد مبارزه بر علیه ظلم و ظالم است. فرهنگ اربعین حسینی در بطن خود دارای ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و... بسیاری موارد دیگر است که دارای چندین مولفه اصلی می باشد که عبارتند از فرهنگ مبارزه، فرهنگ طاغوت ستیزی، فرهنگ پیشگیری از جرم و فساد و فرهنگ اصل پیروی رضای خدا راهپیمایی اربعین حسینی به جهت ترویج فرهنگ حسینی و فرهنگ شیعی توانسته است در بین مسلمانان جهان اسلام به بهترین شکل ممکن رابطه ای زیبا و کار آمد و به نوعی اتحاد و وحدت را بوجود بیاورد. به گفته دکتر مطهری حسین بن علی (ع) به مردم در س غیرت، شجاعت، تحمل، برد باری و از همه مهمتر استغنا (آزادی و آزادگی) به تمام جهانیان داده است که هر کسی از آن زمان به بعد میخواست در مقابل ظلم قیام کند شعارش «یا لثارات الحسین» بوده و هست. راهپیمایی اربعین دال مرکزی هویت اسلامی انقلابی است گفتمان اصولگرایی شیعی همان گفتمان حسینی است که اصولگرایی شیعی در ایران معتقد است که این گفتمان به واسطه غیرتساز و به صورت گفتمانی و بینامتنی تکوین یافته است. اصولگرایی شیعی پدیده ای فرهنگی و اندیشه ای است و وجهه غالب آنها دانش و اندیشه و نظام های فکری است که نظام انقلاب اسلامی که از مهمترین نظام های تمدن شیعی می باشد بر دو پایه مهم قرار دارد که عامل پیروزی و تداوم آن است یکی از آنها مکتب عاشورا و نهضت حسینی میباشد و دیگری اعتقا به مهدویت که پایه دیگر مهم انقلاب اسلامی به شمار می رود که تداوم بخش آن راهپیمایی اربعین حسینی نقطه اتصال این دو به یکدیگر در صحنه معادلات و ارتباطات بین فرهنگی و جهانی است.

۱۷- قدر دانی

تقدیم به پدر و مادر عزیزم که تنها امید زندگی و چراغ راه من هستند و از خداوند متعال برایشان سلامتی آرزو مندم.

۱۸- منابع

۱. مجلسی علامه، محمد باقر، بحار النوار، تصحیح محمد باقر بهودی، انتشارات اسلامیه، ۱۳۹۳
۲. سید بن طاووس، لهوف یا ملهوف علی قتلی الطفوف، ترجمه علیرضا رجالی، نشرات نبوغ، ۱۳۹۶
۳. باقری، شهلا، ۱۳۹۶، راهپیمایی اربعین حسینی و دلالت گفتمانی آن در ظرفیت بخشی تمدنی، سومین همایش زیارت اربعین، دانشگاه امام صادق (ع)

۴. شیخ طوسی، حسن، تهذیب الحکام، تصحیح علی اکبر غفاری، چاپ تهران، ۱۳۸۱.
۵. شیخ طوسی، حسن، تهذیب الحکام، تصحیح علی اکبر غفاری، چاپ تهران، ۱۳۸۱.
۶. عبد الکریم، پاک نیا، آشنایی با منابع دست اول شیعه، مبلغان ۱۳۸۷ شماره ۱۰۷.
۷. پایگاه اطلاع رسانی رسالت، ۱۳۹۰ (<http://resalatavaran.ir>)
۸. سید بن طاووس، لهوف یا ملهوف علی قتلی الطفوف، ترجمه علیرضا رجالی، انتشارات نبوغ، ۱۳۹۶.
۹. مجلسی علامه، محمد باقر، بحار النوار، تصحیح محمد باقر بهبودی، انتشارات اسلامی، ۱۳۹۳.
۱۰. مطهری (آیت الله)، مرتضی، کتاب حماسه حسینی، بهمن ۱۳۷۷.
۱۱. شیخ السلام حموی جوینی، ابراهیم بن محمد، مسند الامام الرضا، ۷۲۲ق.
۱۲. مطهری (آیت الله)، مرتضی، کتاب حماسه حسینی، بهمن ۱۳۷۷.
۱۳. مطهری (آیت الله)، مرتضی، کتاب حماسه حسینی، بهمن ۱۳۷۷.
۱۴. باقری، شهلا (۱۳۹۳) قابلیت های راهبردی و سرمایه های ماندگار ملی عرصه فکر، دین، فرهنگ و تمدن. گزارش ارایه شده به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.